

DER ER NYE ELEVER I KLASSEN

FOTO: POLFOTO

ETNISKE MINORITETSBØRN BLIVER UDSAT FOR 'NATURLIG' FORSKELSBEHANDLING I DE DANSKE SKOLER, HVOR DER STADIG UNDERVISES, SOM OM ALLE ELEVER HEDDER JENSEN OG PETERSEN. DET ER PÅ TIDE, AT PÆDAGOGIKKEN ANERKENDER DEN ETNISKE KOMPLEKSITET I VORES SAMFUND OG INDRETTET UNDERVISNINGEN DEREFTER.

Af Mathilde Weirsøe
mawei@dpu.dk

* For nylig stod et par unge telefonsælgere fra en større dansk avis frem og fortalte, at deres chef havde bedt dem om at præsentere sig som Kasper og Katrine, selvom de i virkeligheden hedder Amir og Fatima. Hvorfor? Fordi salget går bedre, hvis det er en ung fyr eller pige med et traditionelt dansk klingende navn, der er i røret, når fru Jensen skal overtales til at tegne abonnement på avisen. Men har vi i Danmark ikke for længst vænnet os til, at danske unge med største selvfølgelighed kan hedde både Kasper og Amir?

Nej, lyder svaret, når man spørger Christian Horst, lektor på Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet. Og det hænger ifølge ham sammen med, at multikulturel uddannelse og pædagogik stort set er fremmedord i Danmark.

Christian Horst forsker i interkulturelle læreprocesser og står bag det danske bidrag til det internationale projekt om Multicultural Education, som International Alliance of Leading Education Institutes (IALEI) har præsenteret i efteråret 2010. Det tværnationale projekt tegner et *state of the art* billede af, hvordan det står til med multikulturel uddannelse i udvalgte lande verden over – herunder Danmark.

Danmark vil ikke være multikulturel

I Danmark får multikulturel undervisning stadig lavere prioritet, lyder konklusionen i den danske landerapport.

”Ordene interkulturel og multikulturel eksisterer reelt ikke i de danske lovttekster og officielle cirkulærer, der regulerer den pædagogiske faglighed. I det perspektiv er Danmark et stærkt nationalistisk samfund, der udelukker, at andre sprog og kulturer kan være resurser i en pædagogisk og læringsteoretisk sammenhæng. Det nytter ikke, at vi bilder os ind, at vi på det plan er et meget tolerant samfund, for det er vi ikke,” siger Christian Horst.

Med over 10 procent elever med anden etnisk baggrund reflekterer elevsammensætningen i de danske skoler samfundets etniske kompleksitet. Det burde undervisningen og pædagogikken ifølge Christian Horst også gøre.

”Det er i skolen, vi planter frøene. Det er her, vi lærer børnene, hvordan de skal forstå sig selv og hinanden som en del af det samfund, de lever i, og så nytter det ikke, at vi i den danske folkeskole underviser, som om vi var et monokulturelt samfund med ét sprog, én religion og én kultur, når en betydelig del af eleverne sidder med helt andre ting i bagagen.”

Reformerne skal frankres

Hvad stiller skolen op med, at en stadig større del af eleverne i de danske skoler har en anden etnisk og sproglig baggrund? Hvad er svaret på den multikulturelle udfordring?

Reformer, lyder Christian Horsts korte svar. Et skolesystem med over 10 procent elever med anden etnisk baggrund kræver reformer. Den multikulturelle pædagogik må for alvor indarbejdes på alle niveauer i undervisningssystemet.

” Vi kan ikke ændre grundlæggende på Fatimas forudsætninger, men vi kan ændre undervisningen, så den tager bedre hensyn til hendes forudsætninger.

Christian Horst

”Mange kræfter har søgt at få denne udvikling i gang ’nedefra’, dvs. lærere, pædagoger og forskere har været virksomme i forskellige udviklingsprojekter. Men udviklingen er meget sårbar over for politiske strømninger, hvis initiativerne ikke er forankret i de styringsdokumenter, der ligger til grund for organiseringen af undervisningen og konstruktionen af curriculum. Derfor bør vi starte med det lovgivningsmæssige niveau. Derfra skal det brede sig til uddannelsesområdet for lærere og pædagoger.”

I øjeblikket har den multikulturelle undervisning og pædagogik ikke nogen obligatorisk position i læreruddannelsen.

”Mange lærere møder først den multikulturelle pædagogik og undervisning i en systematisk form i efteruddannelsen. Det er ikke tilstrækkeligt. Den multikulturelle pædagogik må blive en integreret del af det pædagogiske arbejde i folkeskolen og på ungdomsuddannelserne,” siger Christian Horst og tilføjer, at Danmark på dette felt halter væsentligt efter de lande, Danmark normalt sammenligner sig med. Fx Sverige, hvor politikerne for lang tid siden har erkendt, at det svenske samfund er flerkulturelt. Det afleder et resurcesyn på sprog, kultur og læring, hvor man tilstræber at forbinde modersmål, svensk som andetsprog og faglig læring på forskellige måder.

Etniske minoritetsbørn klarer sig dårligt

De seneste PISA-målinger har ikke bare skabt debat om kvaliteten af den danske skole, men også henledt opmærksomheden på, at der er et problem med de etniske minoritetsbørn i Danmark, der generelt ligger lavt i målingerne – også lavere end minoritetsbørn i andre europæiske lande. I Danmark har man derfor lavet en PISA-måling med særligt fokus på de etniske minoriteters præstationer (PISA Etnisk), ligesom der er blevet foretaget separate undersøgelser for Københavns kommune (PISA

København). Mens PISA-rapporter afdækker præstationsforskelle, udgør de ikke en tilstrækkelig forklaringsmodel, mener Christian Horst.

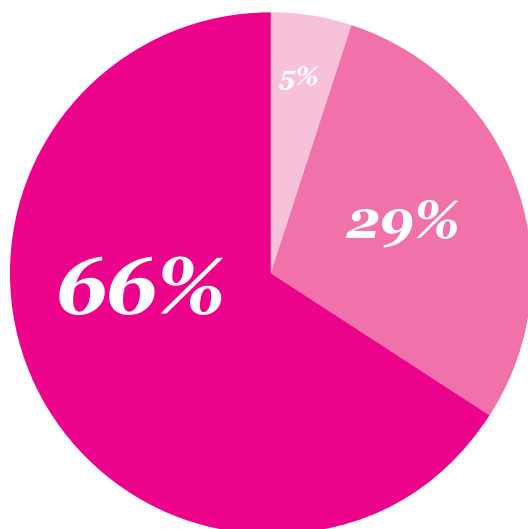
”Et af problemerne er, at PISA-testene undlader at se på skolens inputside. Hvis du skal lave en medicinsk sundhedsundersøgelse blandt unge, så kan du ikke nøjes med at lave en sundhedsstatus og se på deres familiebaggrund og deres socioøkonomiske forhold. Du er også nødt til at se på, hvad de har spist, og hvor meget de har bevæget sig osv. Det samme gælder, når uddannelsesforskning skal afdække læringsmønstre. PISA-testene undlader at se på børnenes ’ernæring’ i form af undervisning. Man undersøger ikke, hvordan undervisningen er organiseret og formidlet i relation til børnenes forudsætninger sammenlignet med danske børn,” siger Christian Horst.

Han forklarer videre, at dette står i skarp kontrast til de reformpædagogiske principper, som undervisningen i de danske skoler i øvrigt hviler på, og som netop erkender nødvendigheden af at tilrettelægge en undervisning, der er i dialog med barnets forudsætninger, familiebaggrund og lokalmiljø.

”Det er ikke nok at drage den simple konklusion, at når Fatima ikke klarer sig godt i skolen, så skyldes det, at hendes mor er tyrkisk, og at hendes danske sprog ikke er så stærkt. Den tilgang er helt utilstrækkelig. Vi kan ikke ændre grundlæggende på Fatimas forudsætninger, men vi kan ændre undervisningen, så den tager bedre hensyn til hendes forudsætninger,” siger Christian Horst.

Modersmål – en port til læring

Et oplagt sted at tage fat er modersmålsundervisningen, der ifølge den sprogpædagogiske forskning er helt essentiel for de etniske minoritetsbørns læringskurver. Det tager fire til syv år for børn at lære sig et andetsprog så godt, at de kan tilegne sig fagligheder på samme niveau

Danskernes interkulturelle kompetencer

I 2004 opgjorde Det Nationale Kompetenceregnskab danskerne interkulturelle kompetencer. Interkulturel kompetence blev i undersøgelsen defineret som: Et individs indsigt i og evne til at kunne forstå dagligdagens kulturelle kompleksitet samt at kunne kommunikere fordomsfrit med mennesker fra andre kulturer.

Selvom resultatet ikke var oplyftende, har det ikke ledt til initiativer, der fremmer interkulturel pædagogik og uddannelse.

66 % af befolkningen har en lav grad af interkulturelle kompetencer

29 % af befolkningen har en middel grad af interkulturelle kompetencer

5 % af befolkningen har en høj grad af interkulturelle kompetencer

Kilde: Det Nationale Kompetenceregnskab, Hovedrapport, 2005

som børn, der modtager undervisning på deres modersmål. Derfor er de etniske minoritetsbørn bagud fra start.

”Vi kan gribe det langt mere konstruktivt an og sørge for, at de etniske minoritetsbørn får de samme muligheder for en succesfuld skolegang. Man tror, at man gør minoritetsbørn sprogligt stærke ved kun at lære dem at læse og regne på dansk. Men fra den sprogpedagogiske forskning ved vi, at det er betydeligt mere effektivt, hvis deres læring kobles både med deres modersmål og tilegnelsen af dansk som andetsprog, når de skal lære at læse, skrive og regne,” siger Christian Horst.

Den pædagogiske forskning inden for området ’tosproget undervisning’ har udviklet og beskrevet mange forskellige tilgange til, hvordan skolerne kan gribe modersmålsundervisningen an. Fælles for dem er, at de arbejder med læring ud fra barnets samlede sproglige forudsætninger og på forskellig vis kombinerer dansk som andetsprog og modersmålsundervisning.

”På kort sigt forekommer det måske at være for dyrt at realisere den slags tiltag, men alternativet er et forsat lavere alment præstationsniveau, et utal af specialundervisningsmodeller, støtteforanstaltninger, diverse task forces og spredningsmodeller (transport). I det lange løb bliver det både langt dyrere og mindre læringseffektivt at lade være,” forklarer Christian Horst.

Lær af ligestillingen

Og så længe der ikke sker noget med den ’danske’ pædagogik i skolerne, vil Amir og Fatima sikkert fortsat sælge flere aviser under danske dæknave – alt for meget fortæller dem stadig, at de ikke hører til, og den nationale majoritet lærer ikke om den faktiske etniske kompleksitet på en anerkendende måde. Ifølge Christian Horst nærmer Danmark sig en tilstand, hvor forskelsbehandling er blevet legitim og i stigende grad naturliggjort. Det er ikke første

gang i Danmarkshistorien, at en accepteret forskelsbehandling finder sted. Christian Horst drager en parallel til ligestillingshistorien:

”Hvis man har den opfattelse, at mænd er overvejende logisk tænkende og kvinder overvejende emotionelle, så er der ingen grund til at give kvinder stemmeret. Indtil 1915, hvor kvinderne fik valgret i Danmark, var det en dominerende diskurs, og det forekom følgelig rimeligt og helt ’naturligt’ at forskelsbehandle mellem mænd og kvinder. Vi kæmper stadig nu 100 år efter med konsekvenserne af dette synspunkt. Spørgsmålet er, om vi vil lære af historien eller spille år og skæbner på at begå de samme tåbelige fejl ved at legitimere en ’naturlig’ forskelsbehandling mellem Kasper og Katrine og Amir og Fatima, fordi skolen overser eller tilsidesætter de etniske minoritetsbørns kulturelle og sproglige resurser.”

CHRISTIAN HORST

Lektor ved Institut for Pædagogik, ved Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet. Han forsker blandt andet i læringsprocesser i det flerkulturelle samfund. Han står bag det danske bidrag til International Alliance of Leading Education Institutes (IALEI) aktuelle projekt om Multicultural Education. Det tværnationale projekt tegner et ’state of the art’-billede af multikulturel uddannelse.

www.dpu.dk/om/horst og

www.intdalliance.org